

PAR DZĪVES DAUDZVEIDĪBU

Vakara dinamika

Sovakar Dubna savos kras-
tos daudzās kā neprātīga glo-
dene. Laikam jau smago de-
besu un attālo ugunu dēļ tā
tik melna un zibņaina. Upei
pāri skrien maītnu straume:
Rīga—Daugavpils, Daugav-
pils—Rīga... Varbūt tieši
tāpēc pati pilsēta no augstā
dzelzceļa tilta izskatās tik
mierīga? Taču nē, Līvānu
ugunu šķietamais miers ne-
piemānīs: jau trešo dienu te
esmu, šie logi man nav mēmi
gaismas traipi tumsā vien.

Lūk, tai melnumā iespraustās dzelteno acu rin-
das ir stikla rūpnīca, kur saelpotā versme vaļus
vair tagad kaitē. Kad pēkšņi leej šai spilgtumā,
dzīvajā kustību jūklī, rodas irreāla sajūta. Tikai
vēlāk atgūsties: no šiem vīriem, kas ik pa brīdim
pamet gaisā stikla pikus un iedod gaisu nākama-
jam lampu cilindru pārim, no pārējiem, kas krāšņu
mutēs smej ugunīgās stikla pīles un veidnēs rada
zāļu flakonus, limonādes pudeles. Nīrb sievietu
soļi: no veidnēm uz karsēšanas kameru un atpa-
kaļ. Bez apstājas kustas rokas, kustas augumi, aug
trauku nebeidzamā plūsma. Bet brūnā un baltā
stikla krāsnis, pusotra tūkstoša grādos rūkdamas,
tik vāra masu...

— Kādi pie jums jaunumi, meistar?

— Sis tas ir, — saka Alberts Kucenkeiris, vedina
dzijāk, rāda: — Lūk, šos slaidos augstos alus kau-
sus ražojam mēnešus trīs. Cukurtraukus, limonādes
glāzes — kādus divus. — Tai pašā laikā Tatjana
Rudzāte, kas prof gan slīpēt, gan pulēt, šovakar
uz lielās tecilas plānajā stiklā gravē: svītrīgas,
figūras, ziedus, augļus — rakstus, ko uz kartoniem
sazīmējuši mākslinieki.

Ejot prom, maiņas meistars rādīja pagalmā: «Tur
cejam jauno cehu. Uz 68. gadu jāsāk strādāt. Mēs
taču augam, padomājiet tik — piecgades beigās
divverpus reizes lielāki!»

Bet tās tur, pie ūdenskrituma, ir mēbeļu fabri-
kas ugunis. Tātad arī strādā. Tikai ieklausies: zāgu
klīdzieni, ēveļu švīkstel

Un tās tur, pie dzelzceļa, ir lopbarības antibio-
tiku rūpnīcas gaismas. No turienes jūtama tāda sal-
dena smarža — no biomicīna, spirta, lizīna ce-
hiem.

Strādā uzņēmumi, strādā cilvēki. Ikdienā viņiem
nelznāk laika dzijāk padomāt: kādi jūs, Līvāni,
esat? Bijāt? Un būsit? Kāda jūsu virzība, kurp ejat?
Laikam tādēļ arī radusies vēstule, kuras dēļ esmu
šeit:

«Draugi, «Citas» darbinieki. Es rakstu, lai
pateiktu savas domas par jūsu un reizē mūsu
laikrakstu... Tas ar katru gadu kļūst interesan-
tāks un pievilcīgāks. Bet man vēl dažs labs ie-
rosinājums, par ko gribētos lasīt savā laikrakstā:
1. Par mūsu pilsētām, it īpaši mazpilsētām — to
rašanos, veidošanos, attīstību; 2. Par šo pilsētu
senām un jaunām, izbijušām un topošām lielām
rūpnīcām... P. Jākobsons un citi lasītāji
Līvānos.»

Cidoniju dārznieks ar draugu

Ir jāieiet šai dārzā. Kur
aromātiskai tējai dienvidu ci-
donijas nes dzeltenus bum-
bujus. Kur kuplo melnais
pīlādzis, potētās milzķekaru
kazones, melnās ērkšķogas,
lielās upenes. Pret šķūnīti
atsietas vīnogas... Dārzā
bija jāieiet, tad dzijāk var ie-
pazīt cilvēku, kas te strādā
un saudzīgi noņem pādējo
ābolu kailajā ābelītē. Daudz
zinošam un atsaucīgam jābūt
šim cilvēkam. Tāds arī ir
Pēteris Zieds.

Ko viņš dara? Un pie kā pašlaik ķēries viņa
draugs Daģis? Brīvi. Abi vienos gados — pāri
septiņdesmit, vienos vārdos — Pēteri, visu mūžu
savas pilsētas veidotāji, aculiecinieki. Varbūt iz-
iesim kopā paelpot rudeni un atcerēties, kā Līvā-
nos gājis? Tad tik sākās...

— Vai zini, Pēter, no kā šīs rētas ezerkrasta lie-
pņu stumbros? No lediem augstajos plūdos. Pag,
kad tas bija? Pirmoreiz — trīsdesmitajos gados,
kad ūdens pacēlās par metriem sešiem vismaz, otr-
reiz — pirms pavasariem pieciem. Ezers, Dubna un
Daugava saplūda kā viena jūra un manā dārzā
nez no kurienes ienesa svešu šķūni.

— Bet vai tu zini, kā Dubna dabūja sev taisnāko
ceļu uz Daugavu un kā radās sala? Kādreiz mui-
žas (to pašu Līvānu aizsāktās, no kuras cēlās arī
pilsētas vārds) gani zemes strēli starp abām upēm
pārraka ar grāvi, lai lopi neietu tīrumos. Reiz pa
to izlauzās Dubna, tā radās divas grīvas un to vidū
sala.

— Pastāstiet, vīri, kā šeit izskatījās agrāk, toik-
sīm, pirms otrā vai pat pirmā pasaules kara?

— Kā tagad šoseja lietus noskalota spīd, tā kād-
reiz šķidrā dubļi spīdēja. Varat ticēt, varat neti-
cēt — 1926. gadā (tai pašā, kad Līvāniem piešķī-
ra pilsētas tiesības) maītnas galveno ielu nespēja
izbraukt un tik ar zirgu aizjūgiem izkūlās no dzi-
ļajiem dubļiem. Grāvji bija pārklāti ar dēļiem, kas
veidoja ietves. Dēļi izlūza, gaismas nebija — kaut
vai nost sities.

Tad pilsētas valde nolēmusi bruģēt. Bet kur
naudu ņemt? Pēteru Ziedu sūtīja uz Rīgu. Cik mi-
nistriem lūdzās, cik sēimas deputātu pārliecināja:
katoļus — «Nu kā uz baznīcu tiks, ja nebūs bru-
ģa?», zemnieku savienības līderus — «Kā tirgū
tiks, ja nebūs bruģa?». Beidzot naudu iedeva
1929. gadā bruģis skanēja vien. Pirms gadiem pie-
ciem, kad to plēsa augšā, vīriem aiz želuma esot
raudiens vai nācis. Tagad — liels prieks par as-
faltu.

— Un tad tie veikaliņi! Pārī par divsimt. Zināt, dažā iegāji un desmit latu par visu saturu nevarēji dot. Dzīvoja te nez vai tūkstoši četri. Bet kā šodien atceros, bija: 45 kurpnieku darbnīcas, 32 alus bodes, 2 šņabja pārdošanas, 2 krogi, ap 40 tējnīcu, vienkārši sakot, dzertuvju. Tas — oficiāli. Bet kur vēl neoficiāli — vismaz 100 vietās brūvēja uzbānu: tādu īpašu miežu alu, ka no pāris māla krūzēlēm stiprākais vīrs gar zemi. Raksturā vājākie, arī neapzinīgākie strādnieki, dzēra: lai aizmirstos no tās nejaukās, verdziskās, apspiestās dzīves. Atcerieties, kā Gorkijs «Mātē» un daudzos stāstos apraksta.

— Pēter, tu pastāsti par savu rūpnīcu, kuru rets zina! Un par citām, kuru krietni sen vairs nav.

— Tu par Ragu izstrādājumu fabriku? Bija Līvānos viņpus Daugavai tāda. Cilvēku kāds simts strādāja, es par ēvelētāju. Ražoja ragu skalīņus sieviešu galantērijai un telefoniem. Pa visu pasauli sūtīja... Bija Līvānos kādreiz koka un divas stikla rūpnīcas, bija tekstilfabrika, kurai auda vai katras mājas sievietes. Bija kūdras raktuves, bija letināmā papīra masas fabrika.

Lielākofies pirmais karš šos uzņēmumus izputināja, strādnieki izklīda plašumā. Kaut arī sabiedrība «Straume» vēlāk uzcēla dzirnavas, vilnas kārstuvi, sāka darboties elektroagregāts, pilsēta tomēr panīka.

Pilsēta profilā

Kad iznāk no Šķinuma meža, virs vienkāršā mājām izdalās savdabīgs tagadnes Līvānu profils. Pa labi — kūdras fabrika, pretī — lopbarības antibiotikas rūpnīcas korpuss ar garu kā niedri skursteni. Tieši pretī ceļas Līvānu lielbūves slaidie ķermeņi. Mazliet sānis baltās piecstāvu mājas. — Tie ir kūdras fabrikas un stikla rūpnīcas nami. Šai vietā, starp Raiņa un Zemgales ielām, veidosim daudzstāvu Līvā-

nus, — sacīja izpildu komitejas priekšsēdētājs Gūrijs Ivanovs, dzimis līvānietis, liels pilsētas patriots.

— Seit janvārī sāks mūrēt pilsētas 45 dzīvokļu namu. Gada beigās ceram dabūt gatavu. Lai no Parka 20. un Rīgas 63. vecās mājas pāriešu jaunajā. Piecgadē izaugs: četri nami antibiotiku rūpnīcas strādniekiem, bērnudārzs viņu mazuļiem, divi — ķieģelrūpnīcas, viens — kūdras fabrikas, divi — pilsētas ļaudīm. Jaunās antibiotiku rūpnīcas katlu mājas siltums ieies līvāniešu dzīvokļos. Asfaltēs vēl ielas. Centīsies uzcelt dzelzceļa un autostaciju, lai

ārti kursētu pilsētas autobusi, kas savienos arī abu pilsētas kolhozu centrus.

Pagaidām pilsētas profils paliek nepilnīgs: lepna skolasnams, kas parasti parādās pirmais, kad iebrauc mazpilsētiņās, Līvānos nav. 1. vidusskola izvietota 6 vietās, otrā — trijās. Pilsētas padome cenšas, lai šī piecgade atnestu Dubnas krastos modernu skolu.

Un pārvērstu Līvānus parku pilsētā. — Lai katra no 61 ielas slīgst kokos! Jau nākamgad meliorēsīm, rekonstruēsīm, paplašināsim parku. Grūti, nav sava arhitekta vai dārznieka, kas sniegtu padomu, — stāsta Gūrijs Ivanovs, no Jēkabpils fisko atvedis kravu kastaņu, apšu, ozolu. Tagad, kad ap visām mājām aug koki, nāk prātā veco līvāniešu stāstītais: «Visi, aiz aklām sētām noslēgušies, nemaz necentās pilsētu skaistināt. Pēteris Zieds pie mājas pirms gadiem 40 iestādīja pirmās liepiņas un bumbieres, lielākā daļa — tik pēc speciāla rīkojuma.» Tagad ļaudis pret savu pilsētu izturās pavisam citādi, un dziļi pagātnē laiks, par ko kādā buržuāziskās Latvijas grāmatā lasām: «Mājas... nav labākas par mājām Latgales ciemos; tās cieši sablīvētas, netīras un lielāko tiesu bez koku apstādījumiem. Pat galvenajā (Rīgas) ielā daudzas mājas ir pussagruvušas koka būdas ar cauriem jumtiem.»

Kad tā augstāk virs pilsētas pakāpjas, var redzēt giītus daudzkrāsu jumtus zaļumā, ko trīs garās iekšlēs sagriezusi Rīgas—Daugavpils šoseja un dzelzceļš. Tad arī ļoti meklējam vēl vienu pilsētas profila vaibstu — staltu kultūras namu. Bet... neatrodam.

Kāpēc «gandrīz»

N. Zvirbuja
zīm.

Apšaubīt Līvānus kā administratīvu vienību nevar. Tā ir pilsēta jau 40 gadu. Tajā dzīvo 8000 cilvēku, kas godīgi strādā... Jā, bet kā ar atpūtu, kultūras dzīvi? Arī tai augsts vilnis: kādu pašdarbības kolektīvu tik nav, kur tik viņi agitbrigādēs un vieskoncertos nebrauc, labākās vietas rajona skatēs gūst. Bet kultūras nams?...

Ir vecā magazīnas klēts, un neviens neatceras, kad tās sienās savēlti aukstie laukakmeņi. Zinā tikai to, ka 1912. gadā nodibinātā krājaizdevu sabiedrība par ienākušo naudu virs magazīnas lerosināja uzcelt kinoteātru. Tā šī ēka, būtībā nepārmainījusies, kalpo par pilsētas «kultūras centru». Arī šodien te rāda kino. Vienīgi tad pašdarbniekiem jātveras, kur grib.

Līvānieši par tādiem kā pastarīšiem kļuvuši. Bez kultūras nama atstāti. Kā gan savādāk, ja Preiļos, kur iedzīvotāju par tūkstošiem diviem mazāk, ir liels kultūras nams un kinoteātris, bet vietējā rūpniecības centrā Līvānos tuvākajos gados vēl nekas nav pat paredzēts. Pavisam drīz jaunā lizīna rūpnīca sāks darbu un lielajam strādnieku pulkam vajadzēs atpūsties. Bet kur?

Tāpēc par Līvāniem pašlaik vēl gribas teikt: «Gandrīz kā pilsētā.» Nepavisam neapšaubot administratīvo struktūru un vistuvāko nākotni, bet par to — nākamajā korespondencē. O. Gerts